

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A LEGISLAȚIEI ÎN UNELE STATE CU O DEMOCRAȚIE CONSACRATĂ PRIVIND INCRIMINAREA INFRAȚIUNILOR ELECTORALE ȘI CORUPERII ALEGĂTORILOR

LEGAL-CRIMINAL ANALYSIS OF LEGISLATION IN SOME STATES WITH A CONSOLIDATED DEMOCRACY ON THE INCRIMINATION OF ELECTION OFFENSES AND THE ELECTION CORRUPTIONS

Ghenadie TANAS, doctorand
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: Most often, states with a consolidated and stable democracy have systems of law that effectively protect the institutions of the rule of law and the democratic exchange of state power within an honest electoral competition. Due to the legal maturity of the legal systems, the criminal laws in Germany, Austria and the United Kingdom, the study of the issues related to the regulation and incrimination of the corruption facts of the voters and other election crimes, in the legislation of the listed states, is of particular interest. The aspects of incrimination are analyzed, mechanisms for voter accountability and mechanisms to prevent and combat fake news.

Keywords: *criminal law, election crimes, corruption of voters, Germany, Austria, United Kingdom.*

De cele mai multe ori, statele cu o democrație consolidată și statornică au sisteme de drept care protejează eficient instituțiile statului de drept și schimbul democratic al puterii de stat în cadrul unei competiții electorale oneste. Datorită gradului de maturitate juridică a sistemelor de drept, a legilor penale din Germania, Austria și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, studierea aspectelor ce țin de reglementarea și incriminarea faptelor de corupere a alegătorilor și altor infracțiuni electorale, în legislația statelor enumerate, prezintă interes deosebit și merită a fi supuse unei succinte analize.

Germania. Codul penal a Republicii Federale Germane nu a dedicat un capitol aparte incriminării infracțiunilor electorale. Acestea sunt oarecum sistematizate în cadrul capitolului 4 a părții speciale a Codului penal, capitol intitulat „Faptele penale îndreptate împotriva organelor constituționale și cele privind alegerile și procesul de vot” („Straftaten gegen Verfassungsorgane sowie bei Wahlen und Abstimmungen”) [1]. La articolele 107–108e ale Codului penal legiuitorul german stabilește reglementări menite să asigure ordinea și corectitudinea desfășurării alegerilor și a referendumurilor. Astfel, sunt incriminate următoarele componente de infracțiune: împiedicarea exercitării dreptului electoral

(art.107); falsificarea rezultatelor alegerilor (art.107a); falsificarea documentelor ce țin de procesul de vot (art.107b); încălcarea secretului votului (art.107c); împiedicarea prin violență a exercitării votului (art.108); inducerea intenționată în eroare („amăgirea”) a alegătorilor în procesul exercitării drepturilor electorale (art.108a); coruperea în procesul exercitării drepturilor electorale (art.108b); coruperea în cadrul exercitării votului în alegerile parlamentare europene, alegerile federale, alegerile landurilor, precum și în organele primare de asigurări sociale (art.108e) [1].

Codul penal german subliniază expres, la art.108d [1], că componentele de infracțiune sunt aplicate doar în cazul alegerilor în Bundestag (camera inferioară a Parlamentului Germaniei), parlamentele „landurilor” germane (la moment 16), Parlamentul European, în reprezentanțele populare ale comunităților, uniunilor de comunități și raioane (ca organe ale administrației publice locale). De asemenea, normele sunt aplicabile referendumurilor desfășurate la nivel național (federal) și alegerilor primare în domeniul asigurărilor sociale obligatorii. Semnătura persoanei pe un document de inițiativă populară sau pe un act prin care o anumită persoană este propusă spre înregistrare în campania electorală în calitate de candidat are aceeași valoare juridică ca și alegerea făcută în cadrul scrutinului electoral. Alte alegeri precum cele în Asociația Barourilor din Germania („deutschen Rechtsanwaltskammern”) sau în organele administrativ-representative ale anumitor categorii de producători, nu cad sub incidența normelor de mai sus [2, p.67-68].

Protecția drepturilor electorale conexe, a căror încălcare doar în mod tangențial afectează scrutinul electoral și rezultatul acestuia, se realizează diferit. Astfel, libertatea de întrunire este reglementată de Legea germană cu privire la reuniuni și procesiuni de stradă, care datează încă din 1953, și care a trecut printr-un proces de perfecționare în 1978 [9], însă încălcarea libertății de întrunire se sancționează prin art.125 și art.125a din Codului penal german [1] ca infracțiune îndreptată împotriva ordinii publice.

Coruperea alegătorilor sau așa cum sună în traducere din germană – „*mituirea alegătorilor*” (*Wählerbestechung*) [1] – este incriminată de art.108b al Codului penal german: „*Persoana care oferă, promite sau propune cadouri sau alte avantaje materiale unei terțe persoane pentru ca aceasta să voteze într-un anumit fel, se pedepsește cu sancțiunea privativă de libertate pe un termen de până la 5 ani sau cu amendă penală*”. De asemenea, legea penală stabilește că „*este pasibilă de aceeași pedeapsă penală persoana care solicită cadouri sau alte avantaje, se lasă influențat de promisiunile de a le primi, ori primește sau le acceptă, pentru a nu participa în alegeri sau pentru a vota într-un anumit fel*”.

Din analiză concluzionăm că pentru existența componentei de infracțiune este irelevant dacă alegătorul a votat (sau nu) în modul cerut de mituitor. În

legislația penală germană „oferirea, propunerea sau promiterea cadourilor sau a avantajelor” trebuie să poarte un caracter concret, individual, de la persoană la persoană, de aceea, promisiunile candidaților electorali din cadrul campaniei electorale referitoare la anumite beneficii sociale, sau cele privind realizarea anumitor interese, de altfel firești în cadrul luptelor politice și competiției democratice pentru putere, nu pot constitui componența infracțiunii de corupere a alegătorului.

Codul penal german la art.108e incriminează distinct fapta de „cumpărare sau vindere a votului în cadrul alegerilor în Parlamentul European, în alegerile federale sau în alegerile landurilor germane, precum și în organele primare de asigurări sociale” care se pedepsește cu pedeapsă privativă de libertate de până la 5 ani sau cu amendă penală [1]. În afară de aplicarea sancțiunilor stabilite de normă, instanța poate restrânge pentru un termen de 6 luni drepturile obținute de candidat în rezultatul alegerilor sau chiar a dreptului de a alege.

Norma de la art.108e al codului penal german incriminează nu atât corupearea alegătorilor cât corupția politică, la general. Reprezentanții doctrinei germane de mai multe ori au atenționat și criticat „simplitatea excesivă” a normei de la art.108e [3], care nu corespunde rigorilor timpului și nu este suficientă și eficientă în prevenirea și combaterea corupției deputaților sau a reprezentanților aleși. Se apreciază ca neperformantă latura obiectivă a normei care se reduce la „cumpărarea sau vinderea votului” [2, p.76]. Este puțin probabil ca în cadrul scrutinului electoral contemporan, cu multele și complicatele lui procese, actul de corupere să-și păstreze forma simplă și nemişalată, nevoalată.

Conform art.108c, pentru infracțiunile electorale stabilite la capitolul 4: art.107 (împiedicarea exercitării dreptului electoral), art.107a (falsificarea rezultatelor alegerilor), 108 (împiedicarea prin violență a exercitării votului) și 108b (coruperea alegătorilor) din Codul penal german[1], și doar dacă instanța a aplicat pedeapsa privativă de libertate de cel puțin 6 luni, poate fi aplicată ca sancțiune complementară, interzicerea exercitării drepturilor obținute în cadrul scrutinului electoral, interzicerea dreptului de a alege și de a fi ales. Interdicția exercitării drepturilor obținute în cadrul scrutinului electoral, interzicerea dreptului de a alege și de a fi ales este reglementată de art.45 alin.(2) și alin.(5) ale Codului penal, și poate fi aplicată de instanța de judecată pentru o perioadă cuprinsă între 2 și 5 ani.

Datorită atacurilor cu caracter hibrid asupra candidaților sau mișcărilor politice, cu scopul schimbării situației electorale și a preferințelor votanților, importanță crescândă capătă calitatea și corectitudinea campaniilor de informare, desfășurate în perioada pre-electorală și electorală. Libertatea de opinie și libertatea presei este lăsată a fi reglementată de legislația landurilor federale. În cadrul legislației landurilor germane, este stabilită răspunderea juridică (inclusiv penală) a redactorului publicației pentru publicarea materialelor anticonstituționale,

defăimătoare sau ofensatoare la adresa cinstei, onoarei și demnității persoanelor sau a materialelor ce nu corespund adevărului, care au generat urmări serioase, inclusiv pierderea alegerilor [2, p.68].

Austria. Legislația Austriei utilizează pentru prima dată noțiunea de „corupție” în dreptul penal în reglementările Legii privind lupta contra corupției („Antikorruptionsgesetz”), adoptată de Parlamentul austriac la data de 29 aprilie 1964 [4]. Legea incrimina doar faptele de dare/luare a mitei de către o persoană cu poziție funcțională înaltă (rang) atât în cadrul structurilor de stat cât și în cadrul companiilor private, precum și influențele necorespunzătoare. Ulterior, au fost depuse eforturi legislative pentru înlăturarea caracterului lacunar al Legii privind lupta contra corupției din 1964 [5, p.165], eforturi care s-au materializat în Legea privind lupta contra corupției din 1982 [6]. Cu adevărat însă, schimbarea legislației penale austriece a survenit odată cu modificările aduse Codului penal austriac din 1998.

Legislația Austriei incriminează infracțiunile îndreptate împotriva drepturilor electorale în cadrul capitolului 18 al Părții speciale a Codului penal, la art.261-268 [7]. La modul concret, este incriminată fapta de limitare a exercitării dreptului electoral (art.262), inducerea în eroare în cadrul alegerilor sau a referendumului (art.263), diseminarea informațiilor false în cadrul procesului electoral (art.264), coruperea alegătorilor în cadrul alegerilor sau a referendumului (art.265), falsificarea rezultatelor alegerilor sau a referendumului (art.266), împiedicarea desfășurării alegerilor sau a referendumului (art.267) și încălcarea secretului votului în cadrul alegerilor sau a referendumului (art.268).

Ca aspect preliminar, trebuie să spunem că amenda penală în legislația austriacă este o sancțiune destul de des întâlnită și este reglementată de art.19 al Codului penal [7]. Amenzile penale se calculează în „rate zilnice”. Rata zilnică depinde de circumstanțele individuale ale persoanei față de care se aplică și performanțele economice ale acestuia la momentul pronunțării hotărârii în primă instanță. Sancțiunea pecuniară în legislația austriacă are deci un extraordinar grad de individualizare față de persoana făptuitorului, față de care și se aplică. Cu toate acestea, Codul stabilește limita minimă a ratei zilnice – de 4 euro, și limita maximă – de 5000 euro. Legiuitorul austriac stabilește și posibilitatea „convertirii” amenzii în zile de detenție, atunci când autoritățile se află în imposibilitate de a percepe amenda. Posibilitatea și procedura de „convertire” se numește „compensare”, și este stabilită de art.19 alin.(3) al Codului penal [7], urmărindu-se proporția de o zi de detenție „după compensare” se transformă în „două rate zilnice”.

Ca și în cazul art. 108d al Codului penal german, legea penală austriacă stabilește la art.261 domeniul de aplicare al articolelor care incriminează coruperea alegătorilor și încălcarea drepturilor electorale. Astfel, acestea se aplică procesului de alegere a președintelui, în alegerile organelor reprezentative ge-

nerale și în organele de formare a imaginii statutare (organisme reprezentative) ale societăților profesionale (în legislația Austriei „societățile profesionale” sunt echivalentul „uniunilor profesionale” din legislația Republicii Moldova), în alegerile generale și directe a autorităților executive ale comunităților, în alegerile desfășurate pentru Parlamentul European, precum și în referendumuri[7].

Încă o similitudine cu legislația germană, ține de faptul că semnătura persoanei pe actele juridice de înaintare a candidatului pentru alegeri, precum și semnătura persoanei pe actul/documentul de înregistrare a inițiativei populare are același regim juridic ca și exercitarea dreptului de vot în cadrul scrutinului electoral sau referendumului.

Mass-media joacă un rol important în scenariul asigurării dreptului la informare. Mijloacele tele-radio, presa scrisă și cea electronică fac publice atât preocupările populației, cât și conceptele partidelor și activitățile parlamentului și ale guvernului. Ca o „piață a ideilor”, acestea reprezintă forul pentru o dezbatere pluralistă și, în același timp, fac politica transparentă și critică. Puterea democratică nu este legitimată de succesiune sau de autoritate, ci de public, de societate, de „demos”. Acest aspect poate fi privit ca responsabilitate și, în același timp, ca defect al sistemului, ceea ce poate fi prevenit în timp util. Democrația nu este atât de naivă să creadă că interesul propriu, abuzul de putere și corupția ar putea fi vreodată excluse de pe agenda de lucru a clasei politice.

Norma de la art.264 al Codului penal austriac, care sancționează infracțiunea de „diseminare a informației false privind alegerile sau referendumul” și-a demonstrat actualitatea mai ales în ultima perioadă, când partidele și formațiunile politice, precum și candidații independenți în alegeri, abordează problematica socială și economică în mod populist, de cele mai multe ori utilizând pentru aceasta informații sau știri false („fake-news”).

Coruperea alegătorului și acceptarea „mitei electorale” este incriminată de art.265 al Codului penal austriac [7]. Într-o oarecare măsură, legiuitorul austriac responsabilizează ambele tabere – „alegătorul” și „alesul”, utilizând „egalitatea armelor” în ceea ce privește sancțiunile aplicate. Legea penală incriminează fapta persoanei „care oferă, acordă sau promite o remunerare unei persoane care are drept de vot, pentru ca aceasta să voteze într-un anumit fel, să voteze un anumit candidat, sau să nu voteze” [7]. Sancțiunea stabilită de lege pentru făptuitor este pedeapsa privativă de libertate de până la 1 an sau amendă penală de până la 720 de rate zilnice. Conform art.265 alin.(2), cu aceeași sancțiune se pedepsește fapta alegătorului (persoanei cu drept de vot în cadrul scrutinului organizat) care solicită, primește sau promite să primească o remunerare pentru a vota într-un anumit sens, un anumit candidat, sau de a nu participa la vot [7].

Pentru a disciplina și mai mult clasa politică, legislația austriacă referitoare la finanțarea partidelor politice, reprezentată de Legea federală privind finanțarea

partidelor politice din 2012 [8] vine cu reglementări concrete, stabilind că „*statul promovează partidele politice în activitățile lor de participare la procesul decizional politic la nivel federal prin alocarea anuală a subvențiilor.*” Astfel, art.3 din Legea federală privind finanțarea partidelor politice, chiar și pentru partidele politice care nu sunt reprezentate în Consiliul Național (Parlamentul federal al Austriei) dar au primit mai mult de 1% din voturile valabile în alegerile pentru Consiliul Național, au dreptul la finanțarea activităților lor în anul electoral. Aceste partide politice primesc o sumă de 2,5 euro pentru fiecare vot primit (pentru fiecare votant avut la alegeri) [8]. Bineînțeles, cadrul normativ stabilește reglementări care să împiedice transformarea sumelor obținute de la buget pentru finanțarea campaniilor electorale în „pomană electorală”, cu un complex de reglementări care supraveghează direcționarea mijloacelor financiare către publicitatea platformei electorale a partidului sau formațiunii politice.

Marea Britanie. Legislația Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord este temerara sistemului de drept anglo-saxon (ca familie juridică), cu distincte aspecte specifice în ce privește izvoarele dreptului, principalele ramuri și instituții, doctrină și cultură juridică. Specificitatea legislației Marii Britanii a fost formată într-o perioadă îndelungată de timp, fiind modelată de particularitățile dezvoltării istorice (mare putere colonială) și structurarea administrativ-teritorială (normele având grad diferit de aplicabilitate în Irlanda de Nord și Scoția).

În afară de faptul că Marea Britanie nu are o constituție scrisă, Marea Britanie nu are nici un cod penal după exemplul codurilor existente în statele Europei continentale. Lipsa unui cod penal face ca faptele de natură penală, inclusiv infracțiunile electorale, să fie stabilite și incriminate în diverse legi speciale. Cele mai importante dintre acestea fiind: Legea reprezentării populare din 1983 („Representation of the People Act 1983”) [9], Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor Marii Britanii din 2000 („Political Parties, Elections and Referendums Act 2000”) [10], Legea administrației publice locale și participare a societății la sistemul de protecție a sănătății din 2007 („Local Government and Public Involvement in Health Act 2007”) [11], Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1972 („Local Government Act 1972”) [12], Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1985 („Local Government Act 1985”) [13], Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1992 („Local Government Act 1992”) [14].

Analiza prevederilor Legii reprezentării populare din 1983 este primordială deoarece stabilește răspunderea penală pentru încălcarea drepturilor electorale. Coruperea alegătorului în legislația britanică este incriminată ca un element al unui concept mult mai extins de „practici corupționale” din cadrul campaniei și scrutinelui electoral. Sunt reglementate ca „practici corupționale” coruperea alegătorului (art.113), influențele necorespunzătoare (art.115) și „personația” (art.60) [9].

Conform Legii reprezentării populare din 1983[9], coruperea alegătorilor poate avea loc în cadrul alegerilor pentru Parlamentul Regatului Unit, Parlamentul European, în carul alegerilor municipale și a referendumurilor desfășurate. Articolul 113 al Legii în cauză incriminează coruperea alegătorilor. Se consideră că persoana mituiește alegătorul dacă recurge la practicile corupționale. În definierea „practicilor corupționale” alin.(2) stabilește că acestea pot consta din acordarea în mod direct sau indirect, de la sine sau în numele altuia (fiind intermediar):

- a) a banilor, a funcțiilor pentru un alegător sau pentru o terță persoană, pentru a-l determina pe acel alegător să voteze într-un anumit fel, sau să se abțină de la vot;
- b) efectuarea unei acțiuni din cele indicate la lit.a) pentru un anumit alegător, datorită faptului că aceasta a votat într-un anumit mod sau s-a abținut să voteze;
- c) a cadourilor sau altor bunuri, așa cum a fost menționat mai sus, pentru alegător sau pentru orice persoană, pentru a-l determina să voteze într-un anumit fel, sau pentru a-l returna de la alegeri; sau dacă, în urma oricărui astfel de cadou sau achiziție, cum este menționat mai sus, sau oricărei promisiuni făcute, el obține întoarcerea oricărei persoane de la alegeri sau votul alegătorului respectiv [9].

Legiuitorul britanic în mod expres stabilește că în sensul art.113 alin.(2) al Legii reprezentării populare din 1983[9]: (i) referirile la acordarea de bani includ referiri la acordarea, împrumutarea, acceptarea acordării sau împrumutării, oferirea, promisiunea de a achiziționa sau de a se strădui să obțină orice bani sau pretenție valoroasă; (ii) referirile la procurarea oricărei funcții includ referiri la furnizarea, procurarea, acceptarea acordării sau procurarea, oferirea promisiunea de a obține sau de a se strădui să obțină orice funcție, loc sau angajare; și(iii) referirile la coruperea alegătorului pentru a-l returna de la alegeri, sunt aplicabile oricărei persoane la alegeri, inclusiv în cazul alegerii membrilor Adunării londoneze la alegerile obișnuite [9].

Persoana se face vinovată de coruperea alegătorilor dacă acordă un avans, plătește sau determină apariția unor bani, sau care acordă acești bani ori avantaje pentru folosirea oricărei alte persoane cu intenția ca acești bani sau o parte din ei să fie cheltuite pentru mituire la orice alegeri, sau plătește cu bună știință sau cauzează plata unor bani oricărei persoane pentru descărcarea sau rambursarea oricăror bani, integral sau parțial, cheltuiți pentru mituire la orice feluri de alegeri, stabilite de lege [9]. După cum se observă din ipoteza normei, printr-o formulare cu grad maxim de abstractizare, se încearcă acoperirea segmentului de transfer bancar sau de utilizare a fintech-urilor (tehnologiilor financiare de ultimă oră).

Conform alin.(4) al art.113, prevederile de mai sus nu se extind și nu pot fi interpretate extensiv și asupra banilor plătiți sau conveniți a fi plătiți în cazul

oricăror cheltuieli de judecată, sau în cazul oricăror altor plăți efectuate cu bună credință în legătură cu alegerile, de exemplu în cazul contractelor de prestări servicii.

Răspunderea alegătorilor este angajată în baza alin.(5) și alin.(6) al art.113: *„Un alegător se face vinovat de luare de mită dacă, înainte sau în timpul alegerilor, în mod direct sau indirect, personal sau prin orice altă persoană care în nume propriu, primește, acceptă sau contractează orice bani, cadou, funcție (angajare), pentru sine sau pentru orice altă persoană, pentru a vota sau a accepta să voteze într-un anumit fel, sau să se abțină de la vot. O persoană este vinovată de luare de mită dacă în urma unui scrutin electoral, în mod direct sau indirect, personal sau de către orice altă persoană în numele său, primește bani sau recompense valoroase pentru orice persoană care a votat sau a refuzat să voteze sau ar fi indus (ar fi influențat) persoană să voteze într-un anumit fel, sau să se abțină de la vot.”* [9].

Dorim să atenționăm că nu întotdeauna „promisiunea” se răsfrânge la ceva cu caracter strict material. Juriștii ruși Vlasov I.S., Golovanova N.A. ș.a. au identificat în cadrul practicii judiciare și precedentelor britanice un caz când instanța a recunoscut drept „cadou de preț” promisiunea candidatului făcută alegătorului de a-i permite acestuia din urmă să vâneze iepuri pe terenurile avute în proprietate [2, p.58].

Trăsătura caracteristică a laturii obiective asupra căreia atragem o deosebită atenție este dată de momentul săvârșirii faptei. În legislația britanică fapta penală de corupere a alegătorilor și de luare de mită de către alegător, poate fi constatată inclusiv după alegeri, după desfășurarea scrutinului electoral. În ceea ce privește calitatea „alegătorului” ca subiect activ al infracțiunii, conform art.113 alin.(7) acesta poate fi „orice persoană care are dreptul de a vota” [9].

O altă practică corupțională, incriminată la art.115[9], este cea a „influențelor necorespunzătoare”, și care constă în *„violențele și amenințările cu violența îndreptate spre alegător sau spre orice altă persoană cu scopul de a-l determina să voteze într-un anumit fel la alegeri (un anumit candidat), să participe în alegeri sau să se abțină de a veni la vot”*. Astfel, sunt considerate „influențe necorespunzătoare” orice forme de violență fizică sau psihică sau orice forme de escrocherie îndreptate împotriva alegătorului, efectuate cu scopul împiedicării acestuia de a-și exercita votul în mod liber.

În cadrul aceluiași art.115 sunt descrise „influențe necorespunzătoare”, ca situații în care, persoana în mod direct sau indirect, personal sau orice altă persoană în numele acestuia utilizează sau amenință să facă uz de orice forță, violență sau reținere sau care provoacă sau amenință că va provoca, pe cont propriu sau printr-un terț, vreun prejudiciu temporal sau spiritual (moral), daune, vătămări sau pierderi asupra sau împotriva oricărei persoane, pentru a induce sau constrânge

această persoană să voteze sau să se abțină de la vot sau din cauza faptului că persoana respectivă a votat sau s-a abținut de la vot. De asemenea, se face vinovată de comiterea acestei infracțiuni persoana care prin răpire, constrângere sau escrocherie, împiedică sau încearcă să împiedice exercitarea liberă a dreptului de a alege – adică încearcă să-l determine să voteze într-un anumit fel sau să se abțină de la vot [9]. Practica judecătorească a instanțelor britanice include în categoria „influențelor necorespunzătoare” și amenințările cu disponibilizarea angajatului, precum și amenințările cu rezilierea contractului de arendă etc. [2, p.58].

O altă infracțiune îndreptată împotriva drepturilor electorale este „personația” („personificare”), incriminată de art.60 al Legii reprezentării populare din 1983 [9] al cărei esență rezidă în utilizarea drepturilor electorale ale unui terț. Orice persoană se face vinovată de o practică de corupție dacă comite sau ajută, împrumută, sfătuiește, procură, apără sau asigură înlăptuirea infracțiunii de personație (personificare). Se face vinovată de personație persoana care la alegerile parlamentare, la alegerile executive sau la alegerile locale: a) votează personal sau prin poștă (datorită specificului sistemului electoral și alegerilor în Marea Britanie) ca o altă persoană în nume propriu ori prin procură (prin act de reprezentare). Pentru constituirea componenței de infracțiune este neimportantă persoana în locul căreia făptuitorul votează – poate fi vorba de o persoană reală și vie la momentul votării, poate fi vorba de o persoană decedată sau poate fi vorba de o persoană imaginară [8, p.58]. În sensul art.60[9], o persoană care a solicitat buletinul de vot în scopul votării în persoană sau care a marcat, în mod valabil sau nu, și a returnat un buletin de vot emis în scopul votării prin poștă, se consideră că a votat.

Norme de natură penală și procesual-penală stabilește și Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor din 2000 [10]. Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor din 2000 este formată din 10 părți (163 articole) și 23 de anexe. În afară de faptul că înființează o autoritate echivalentă Comisiei Electorale Centrale, Legea incriminează 69 (!) de componente ale infracțiunii de încălcare a regulilor de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale [2, p.55]. Importanța și aplicabilitatea reglementărilor acestei legi a crescut odată cu intensificarea luptei politice dintre partidele existente la nivel național și caracterului mult mai actual al reglementărilor.

Amenzile penale și sancțiunile privative de libertate stabilite de articolele concrete din Legea reprezentării populare din 1983 [9] pentru coruperea alegătorilor pot fi complementate de sancțiunea generală stabilită de Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor din 2000 [10] – de anulare a rezultatelor alegerilor, – dacă „practicile corupționale” au luat o asemenea amploare, încât sunt suspiciuni întemeiate că procesul electoral a fost viciat și au fost influențate rezultatele alegerilor.

Conform art.173 din Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor din 2000 [10], persoanele care s-au făcut vinovate de coruperea alegătorilor și au fost condamnate de instanță, sunt lipsite de către Comisia Electorală Centrală de dreptul la vot, sau așa cum o stabilește norma „sunt lipsite de dreptul de a putea să se înregistreze pentru a participa la alegeri”, de dreptul de a fi aleși („lipsiți de dreptul de a putea să se înregistreze în calitate de candidați pentru Parlament (Camera reprezentanților)”, precum și de dreptul de a ocupa orice funcție electivă pentru un termen de 5 ani. În cazul „influențelor necorespunzătoare” restrângerea drepturilor se aplică de Comisia Electorală Centrală pentru o perioadă de 3 ani. Persoanei care se face vinovată de „practici corupționale” și care a fost deja aleasă în funcția electivă sau în calitate de parlamentar, i se retrage această calitate.

În calitate de concluzii asupra celor analizate, trebuie să spunem că unele experiențe pozitive ale Germaniei, Austriei și Marii Britanii pot fi preluate de Republica Moldova. Îndeosebi merită atenție reglementările care responsabilizează alegătorul, îl motivează să conștientizeze opțiunea sa de vot, să lucreze asupra propriei educații (politice și juridice, deopotrivă), să se informeze de sine stătător și să combată opinia generală pe care o au formațiunile politice referitoare la capacitățile mai mult decât modeste ale alegătorului de a discerne între curentele politice și candidați. Alegătorul trebuie „educat” să renunțe la așteptarea „pomenilor electorale” făcute în cadrul campaniilor electorale.

În perioada actuală când diseminarea informațiilor false a căpătat amploare, așa zisele „fake-news” difuzate în perioada finală a campaniei electorale sunt capabile să determine schimbări majore ale opțiunilor electorale. Momentul difuzării acestor false știri nu este ales întâmplător. Întregul proces de dezmințire (negare) și tragere la răspundere a celor care au diseminat informațiile false durează în timp, iar de multe ori trecerea timpului face ca prejudiciul cauzat partidului sau candidatului să devină irecuperabil pentru imagine și popularitate. Republica Moldova trebuie să-și fortifice legislația la acest capitol, în ceea ce privește incriminarea și sancționarea „fake-news”, după modelul unor state occidentale.

Referințe bibliografice:

1. Codul penal al Republicii Federative Germane, În: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf> (accesat: 31.10.2018).
2. Власов И.С., Голованова Н.А., Кубанцев С.П., Меньших А.А. Ответственность за нарушение избирательных прав граждан в законодательстве зарубежных стран. Москва: Норма, 2005.
3. Epp, Ursula. Die Abgeordnetenbestechung – 108eStGB. Schiften zum Strafrecht und Strafprozessrecht. (Corupția parlamentară – art.108e din

- Codul penal german. Studiu de drept penal și procesual penal.). Frankfurt, Peter Lang GmbH, 1997.
4. Legea austriacă privind lupta contra corupției din 1964. „Antikorruptionsgesetz das am 29 April 1964”. În:https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1964_117_0/1964_117_0.pdf (accesat: 21.11.2018).
 5. Agac Dilan, Andeßner Flavia, Auinger Helene. Korruption in Österreich und imitier nationalen Vergleich (Corupția politică în Austria și în alte state). Institut für Gesellschafts- und Sozial politik Johannes Kepler Universität Linz 2013. În:https://www.jku.at/fileadmin/gruppen/120/Publikationen_und_Downloads/Downloads/Publikationen/Lehrforschung_Endberichte/KOR_korruption_und_politik_lva_endbericht.pdf (accesat: 02.09.2019).
 6. Legea austriacă privind lupta contra corupției din 1982. „Antikorruptionsgesetz am 1 April 1982”. În: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1982_205_0/1982_205_0.pdf (accesat: 21.11.2018).
 7. Codul penal al Austriei. Strafbare Handlungen bei Wahlen und Volksabstimmungen.<https://www.jusline.at/gesetz/stgb> (accesat: 20.11.2018).
 8. Legea federală austriacă privind finanțarea partidelor politice din 2012. Bundesgesetz über die Finanzierung politischer Parteien (Parteien Gesetz 2012 - PartG).<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007891> (accesat: 22.11.2018).
 9. Legea reprezentării populare a Marii Britanii din 1983. Representation of the People Act 1983. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/2> (accesat: 07.11.2018).
 10. Legea partidelor politice, alegerilor și referendumurilor Marii Britanii din 2000. Political Parties, Elections and Referendums Act 2000. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/41/contents> (accesat: 10.11.2018).
 11. Legea administrației publice locale și participare a societății la sistemul de protecție a sănătății din 2007. Local Government and Public Involvement in Health Act 2007. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/28/contents> (accesat: 08.11.2018).
 12. Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1972. Local Government Act 1972. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1972/70/contents> (accesat: 08.11.2018).
 13. Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1985. Local Government Act 1985. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/51/contents> (accesat: 08.11.2018).
 14. Legea administrației publice locale a Marii Britanii din 1992. Local Government Act 1992.<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/19/contents> (accesat: 08.11.2018).